

Landsbygdsutveckling 2007–2013

HANDBOK FÖR EN GEMENSAM ÖVERVAKNINGS- OCH UTVÄRDERINGSRAM

Vägledning

September 2006

Generaldirektoratet för jordbruk och landsbygdsutveckling

INNEHÅLL

1. EN MER STRATEGISK METOD FÖR LANDSBYGDSUTVECKLING.
2. EN GEMENSAM ÖVERVAKNINGS- OCH UTVÄRDERINGSMETOD
3. HIERARKI AV MÅL OCH INDIKATORER

HIERARKI AV MÅL

GEMENSAMMA INDIKATORER

YTTERLIGARE INDIKATORER

4. ÖVERVAKNINGSKRAV UNDER DEN NYA PERIODEN.....
5. UTVÄRDERINGSKRAV UNDER DEN NYA PERIODEN
6. RAPPORTERINGSKRAV

ÖVERVAKNING

BEDÖMNING

STRATEGISK ÖVERVAKNING

RAPPORTERINGSKRAV BEROENDE PÅ DE OLIKA TYPERNA AV INDIKATORER

7. KVANTIFIERING OCH FASTSTÄLLANDE AV MÅL
8. ANSVAR FÖR TILLHANDAHÅLLANDE AV UPPGIFTER.....
9. STÖD FÖR ATT UTVECKLA ÖVERVAKNINGS- OCH
UTVÄRDERINGSVERKSAMHETER OCH METODER

BILAGOR

BILAGA 1 – ALLMÄN VÄGLEDNING

- A. VAL OCH ANVÄNDNING AV INDIKATORER**
- B. RIKTLINJER FÖR UTVÄRDERING**
- C. RIKTLINJER FÖR FÖRHANDBEDÖMNING, INBEGRIPET SMB**

BILAGA 2 – VÄGLEDNING FÖR PROGRAMPLANERING OCH ÅTGÄRDER

- D. HIERARKI AV MÅL**
- E. FAKTABLAD ÅTGÄRDER**

BILAGA 3 – VÄGLEDNING FÖR INDIKATORER

- F. GEMENSAM FÖRTECKNING ÖVER INDIKATORER**
- G. FAKTABLAD INDIKATORER FÖR UTGÅNGSLÄGET**
- H. FAKTABLAD PRODUKTIONSINDIKATORER**
- I. FAKTABLAD RESULTATINDIKATORER**
- J. FAKTABLAD EFFEKTINDIKATORER**
- K. EXEMPEL PÅ YTTERLIGARE INDIKATORER**

BILAGA 4 – ÖVRIG VÄGLEDNING

- L. VANLIGA FRÅGOR**
- M. UTVÄRDERINGSNÄTVERK**
- N. ORDLISTA**
- O. NYTTIG LÄSNING**

Övervakning och utvärdering 2007–2013

1. EN MER STRATEGISK METOD FÖR LANDSBYGDSUTVECKLING

Rådets förordning (EG) nr 1698/2005 av den 20 september 2005

Skälen 11, 8 och 9

För att få en hållbar utveckling på landsbygden är det nödvändigt att man på gemenskapsnivå fokuserar på ett begränsat antal centrala mål i fråga om jord- och skogsbrukets konkurrenskraft, markförvaltning och miljö, livskvalitet och diversifiering av verksamheterna inom dessa områden med beaktande av de olikartade förhållandena, från avlägsna avfolkningsbygder på tillbakagång till stadsnära landsbygdsområden som är utsatta för ökat tryck från tätorter. (11)

För att få en strategi i landsbygdsutvecklingspolitiken som ligger i linje med gemenskapens prioriteringar och därmed också mer insyn och öppenhet, bör rådet på förslag från kommissionen anta strategiska riktlinjer. (8)

På grundval av dessa strategiska riktlinjer bör varje medlemsstat utforma sin egen nationella strategiska plan för landsbygdsutveckling, och denna bör i sin tur ligga till grund för utarbetandet av de nationella landsbygdsutvecklingsprogrammen. Medlemsstaterna och kommissionen bör rapportera om hur den nationella strategin respektive gemenskapsstrategin följs. (9)

Med den nya förordningen om landsbygdsutveckling införs en väsentligt enklare och mer strategisk (dvs. objektiv snarare än åtgärdsstyrd) metod för landsbygdsutveckling genom att tre centrala mål och delmål anges och åtgärdsområden omorganiseras. De viktigaste ändringarna kan sammanfattas på följande sätt:

- (1) En genomgripande förenkling av politikens genomförande genom införande av ett enhetligt finansieringssystem och ändring av programplaneringen, den finansiella förvaltningen och kontrollförfarandena för landsbygdsutvecklingsprogram.
- (2) Fastställande av följande tre centrala mål för landsbygdsutvecklingsåtgärder (artikel 4):
  - Stärka jord- och skogsbrukets konkurrenskraft genom stöd för omstrukturering, utveckling och innovation.
  - Förbättra miljön och landsbygden genom stöd för markförvaltning.
  - Höja livskvaliteten på landsbygden och uppmuntra till diversifiering av näringsverksamheten.

Varje centralt mål har en tematisk axel som landsbygdsutvecklingsprogrammen skall bygga på, medan det finns en fjärde övergripande och metodologisk axel för integreringen av Leaderdimensionen.

- (3) Överenskommelsen om strategiska riktlinjer för landsbygdsutveckling, där EU:s prioriteringar för landsbygdsutveckling fastställs,
  - bidrar till en stark och dynamisk europeisk jordbruks- och livsmedelssektor genom fokusering på prioriterade områden som kunskapsöverföring, modernisering, innovation och kvalitet inom

livsmedelskedjan och prioriterade sektorer för investeringar i fysiskt och mänskligt kapital,

- bidrar till de prioriterade områdena biologisk mångfald, bevarande och utveckling av jordbruks- och skogsbrukssystem med ett högt naturvärde och traditionella jordbrukslandskap, vatten och klimatförändring,
- bidrar till den överordnade prioriteringen att skapa sysselsättningsmöjligheter och förutsättningar för tillväxt,
- bidrar till den övergripande prioriteringen att förbättra förvaltningen och stärka landsbygdens inneboende utvecklingspotential.

Medlemsstaterna bör utveckla sina strategier för landsbygdsutveckling i enlighet med dessa mål och europeiska prioriteringar, och utifrån en analys av sin egen situation välja de åtgärder som är mest lämpade för att genomföra varje specifik strategi. I landsbygdsutvecklingsprogrammen skall strategin därefter omsättas i handling genom dessa åtgärder, indelade i de fyra operativa axlarna (artiklarna 20, 36, 52 och 63 i rådets förordning (EG) nr 1698/2005).

2. EN GEMENSAM ÖVERVAKNINGS- OCH UTVÄRDERINGSMETOD

Artikel 80

Gemensam övervaknings- och utvärderingsram

En gemensam övervaknings- och utvärderingsram skall utarbetas i samarbete mellan kommissionen och medlemsstaterna och skall antas i enlighet med förfarandet i artikel 90.2). Ramen skall innehålla ett begränsat antal gemensamma indikatorer för alla program.

Metoden för övervakning och utvärdering för perioden 2007–2013 bygger på förfaranden från tidigare perioder, som dock kommer att genomföras på ett mer systematiskt sätt och anpassas efter en rad nya krav i förordningen om landsbygdsutveckling.

- Den tydliga definitionen av mål i förordningen, de strategiska riktlinjerna och vikten av att dessa avspeglas i programmen gör det än mer nödvändigt att övervaknings- och utvärderingssystemet också blir tydligt och kraftfullt.
- Enligt den nya förordningen om landsbygdsutveckling skall gemenskapsstrategin och de nationella strategierna övervakas strategiskt, i anslutning EU:s prioriteringar, och gemensamma indikatorer och kvantifiering av dessa måste därför fastställas.
- Det finns ett behov av att fastställa indikatorer för utgångsläget på ett bättre sätt i början av programperioden för att bedöma de initiala förutsättningarna och förbereda programstrategins utformning.
- Genom att sammanställa produktion, resultat och effekter på EU-nivå blir det lättare att bedöma framstegen i genomförandet av gemenskapens prioriteringar.
- Genom löpande utvärderingar blir det lättare att förbereda sig inför de formella utvärderingarna efter halva tiden och i efterhand, främst genom bättre insamling av uppgifter.

Tyngdpunkten i den gemensamma övervaknings- och utvärderingsram som redovisas i detta dokument ligger på **kontinuitet** och på **anpassning** av den befintliga vägledningen för perioden 2000–2006¹, med utgångspunkt i den nya förordningens erfarenheter och krav.

De nya förfarandena ger en samlad ram för övervakning och utvärdering av alla insatser för landsbygdsutveckling. Detta ger betydande kontinuitet i fråga om övervakningskrav och gör det väsentligt enklare att bedöma resultat och effekter, samtidigt som medlemsstaternas flexibilitet ökar.

Få ytterligare **krav på insamling av uppgifter** införs med den gemensamma övervaknings- och utvärderingsramen jämfört med den nuvarande perioden, förutom när en åtgärds eller ett måls omfattning har ändrats i förordningen eller i gemenskapens strategiska riktlinjer för landsbygdsutveckling.

3. HIERARKI AV MÅL OCH INDIKATORER

Artikel 81

Indikatorer

1. Landsbygdsutvecklingsprogrammets framsteg, effektivitet och måluppfyllelse i förhållande till programmets mål skall mätas med hjälp av indikatorer för utgångsläget, det finansiella genomförandet, produktionen, resultaten och effekterna.
2. I varje program skall dessutom ett begränsat antal programspecifika indikatorer anges.
3. Om det är möjligt med tanke på stödets karaktär skall data för indikatorerna redovisas med en fördelning på stödmottagarnas kön och ålder.

Hierarki av mål

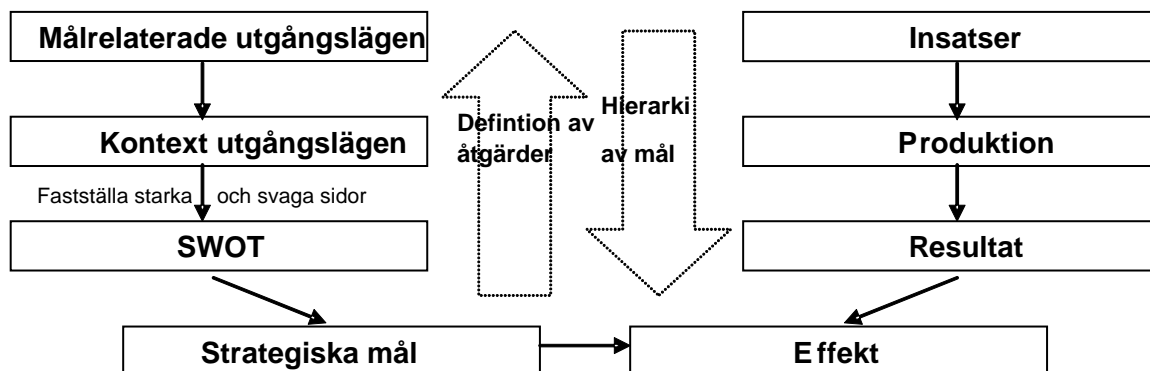
I den gemensamma övervaknings- och utvärderingsramen fastställs fem typer av indikatorer i enlighet med den allmänna metoden för programplanering. Dessa indikatorer överensstämmer med den **hierarki av mål** som anges implicit i förordningen. (Se bilaga 2, Vägledning D – Hierarki av mål).

En **hierarki av mål** är ett verktyg som gör det enklare att analysera och förmedla programmål och som visar hur lokala insatser bör bidra till de övergripande målen. Målen delas upp i olika nivåer (mål och delmål) i en hierarki eller ett träd, som visar de logiska sambanden mellan målen och delmålen. De olika typerna av **interventionslogik** enligt förordningen redovisas på ett sammanfattande sätt, där de enskilda åtgärderna kopplas till insatsens övergripande mål.

Förordningen om landsbygdsutveckling innehåller även **övergripande mål** för alla programåtgärder.

¹ Se Vägledning O – Nyttig läsning för att få samlad vägledning för perioden 2000–2006.

I programmetoden följs en rad steg. Indikatorer för utgångsläget används för att utarbeta en SWOT-analys (styrkor, svagheter, möjligheter och hot) utifrån vilken strategiska mål fastställs. Effektindikatorer fastställs som överensstämmer med dessa strategiska mål och den interventionslogik som anges i förordningen om landsbygdsutveckling. Mot bakgrund av denna strategi och förordningen fastställs därefter åtgärder. För varje åtgärd anges indikatorer för finansiell insats, produktion och resultat, som bör följa programmålen hierarki.

Indikatorerna används som verktyg för att bedöma hur de förväntade målen har nåtts genom åtgärder eller hela program. Bedömningen av effekten, alltså i vilken utsträckning ett program har nått sina strategiska mål, sker utifrån de enskilda åtgärdernas produktion och resultat i hela hierarkin av mål.

Indikatorerna bör vara specifika, mätbara, tillgängliga/uppnåbara på ett kostnadseffektivt sätt, relevanta för programmet samt tidsatta (SMART). Indikatorerna kan inte alltid fyllas med kvantitativ statistik, och i vissa fall kan indikatorerna även innefatta kvalitativa bedömningar och logiska slutsatser.

Gemensamma indikatorer

I den gemensamma övervaknings- och utvärderingsramen fastställs ett begränsat antal gemensamma indikatorer för varje nivå i hierarkin av mål.

Enligt ”interventionslogikens” orsakskedja inleds ”hierarkin av gemensamma indikatorer” med insatserna, det vill säga de finansiella och/eller administrativa resurser som skall generera programverksamheternas produktion i strävan att nå de operativa eller åtgärdsrelaterade målen. De efterföljande resultaten blir de direkta effekterna av insatserna, som bör bidra till att de särskilda målen nås. Effekterna bör bidra till att nå programmets övergripande mål, som i ett väl utformat program skall överensstämma med de behov som tidigare identifierats. Interventionslogiken för varje åtgärd och motsvarande gemensamma indikatorer redovisas i åtgärdernas faktablad. (Se bilaga 2, **Vägledning E – Faktablad åtgärder**).

Insatsindikatorer. Dessa indikatorer hänför sig till budget eller andra tilldelade resurser på varje stödnivå. Indikatorer för finansiell insats används för att övervaka framstegen för tillgängliga (årliga) åtaganden och betalningar från fonderna för insatser, åtgärder eller program i förhållande till de stödberättigande kostnaderna.

Exempel: utgifter per åtgärd som redovisas till kommissionen.

Produktionsindikatorer. Dessa mäter verksamheter som genomförs direkt inom programmen. Verksamheterna är första steget mot att nå insatsens operativa mål och mäts i fysiska eller monetära enheter.

Exempel: antal anordnade utbildningstillfällen, antal jordbruksföretag som får investeringsstöd och investeringarnas totala volym.

Resultatindikatorer. Dessa mäter insatsens direkta och omedelbara effekter. De ger information om förändringar i exempelvis de direkta stödmottagarnas uppträdande, kapacitet eller prestation och mäts i fysiska eller monetära enheter.

Exempel: bruttoantal skapade arbetstillfällen och framgångsrika utbildningsresultat.

Effektindikatorer. Dessa avser programmets positiva effekter utöver de omedelbara effekterna för de direkta stödmottagarna både på insatsnivå men även mer generellt inom programområdet. De är kopplade till programmets övergripande mål och uttrycks normalt i ”nettotermer”, vilket innebär att effekter som inte är hänförliga till insatsen (t.ex. dubbelräkning och dödvikt) räknas bort och att indirekta effekter (omflyttningar och multiplikatorer) beaktas.

Exempel: ökad sysselsättning i landsbygdsområden, ökad produktivitet inom jordbrukssektorn och ökad produktion av förnybar energi.

Indikatorer för utgångsläget.

Indikatorer för utgångsläget används i SWOT-analysen och när programmets strategi fastställs. De omfattar följande två kategorier:

- *Målrelaterade indikatorer för utgångsläget.* Dessa indikatorer är direkt kopplade till programmets övergripande mål. De används även för att utveckla SWOT-analysen utifrån de mål som fastställs i förordningen. De används även som ett utgångsläge (eller referens) utifrån vilket programmets effekter bedöms. Indikatorer för utgångsläget avspeglar situationen i början av programperioden och trenden över tiden. Uppskattningen av effekten bör avspegla den del av förändringen över tiden som är hänförlig till programmet efter justering för utgångslägets trend och andra påverkande faktorer.
- *Kontextrelaterade indikatorer för utgångsläget.* Dessa indikatorer ger information om relevanta aspekter i de allmänna kontextrelaterade trender som sannolikt påverkar programmets prestation. De kontextrelaterade indikatorerna för utgångsläget har därför två syften: i) att bidra till att fastställa regionens starka och svaga sidor, och ii) att underlätta tolkningen av effekter som uppnåtts inom programmet mot bakgrund av den allmänna ekonomiska, sociala, strukturella och miljömässiga utvecklingen.²

En komplett **förteckning över gemensamma indikatorer, vägledning om val och användning av indikatorer** och beskrivande faktablad för indikatorer för **utgångsläget, produktion, resultat** och **effekt** samt en förteckning med **exempel på ytterligare indikatorer** finns i de bifogade vägledningarna (se **bilaga 3, vägledningarna F–K**). I **vägledning A** om val och användning av indikatorer anges vilka indikatorer som måste finnas dels i de nationella strategiska planerna, dels i landsbygdsutvecklingsprogrammet.

Ytterligare indikatorer

Eftersom gemensamma indikatorer kanske inte fullt ut avspeglar programverksamhetens samtliga effekter, särskilt för nationella prioriteringar och platsspecifika åtgärder, är det nödvändigt att fastställa ytterligare indikatorer inom programmen. Sådana ytterligare indikatorer bör utvecklas på ett flexibelt sätt av medlemsstaterna och programpartnerskapen. De allmänna principer som styr användningen av indikatorer i den gemensamma övervaknings- och utvärderingsramen måste dock följas.

Vägledning om **användningen av ytterligare indikatorer** och **exempel på ytterligare indikatorer** ges i de bifogade vägledningarna (se **vägledningarna A och K**).

---

² Hur landsbygdsutvecklingsprogrammen bidrar till miljömålen påverkas till exempel också av den övergripande utvecklingen för jordbrukets markanvändning.

4. ÖVERVAKNINGSKRAV UNDER DEN NYA PERIODEN

Artikel 79

Övervakningsförfaranden

1. Förvaltningsmyndigheten och övervakningskommittén skall övervaka kvaliteten i genomförandet av programmet.
2. Förvaltningsmyndigheten och övervakningskommittén skall övervaka alla landsbygdsutvecklingsprogram på grundval av ekonomiska indikatorer samt produktions- och resultatindikatorer.

Övervakning ger information om framstegen i programmets genomförande genom indikatorer för **finansiell insats, produktion och resultat**.

Informationen ligger till grund för årsrapporterna och den strategiska rapporteringen på nationell nivå och kommer att användas av övervakningskommittéerna.

Övervakningssystemet under den nya perioden kommer att baseras på det befintliga systemet för övervakning och vägledning, men kommer att förbättras och anpassas på flera sätt. De resurser som finns tillgängliga för programmets övervakning kommer att inriktas på ett begränsat antal **gemensamma produktions- och resultatindikatorer** som på ett meningsfullt sätt avspeglar insatsernas framsteg i riktning mot överenskomna program mål och som kan sammanställas på EU-nivå.

Som ett led i den **strategiska övervakningen** skall medlemsstaterna, år 2010 och därefter vartannat år, skicka in sammanfattande rapporter med en redogörelse för hur man lyckats genomföra sin nationella strategiska plan och uppnå sina mål, och hur detta bidragit till att genomföra gemenskapens strategiska riktlinjer. Rapporten skall innehålla en sammanfattning av årsrapporterna från tidigare år samt en beskrivning framför allt av de indikatorer som fastställs i den nationella strategiska planen.

5. UTVÄRDERINGSKRAV UNDER DEN NYA PERIODEN

Artikel 85

Förhandsbedömning

1. En förhandsbedömning skall ingå vid utarbetandet av varje landsbygdsutvecklingsprogram, och syftet med den skall vara optimalt användande av de ekonomiska resurserna och högre kvalitet i programplaneringen. I förhandsbedömningen skall följande kartläggas och bedömas: behov på medellång och lång sikt, de mål som skall uppnås, förväntade resultat, kvantifierade mål, särskilt när det gäller effekter jämfört med utgångsläget...

Artikel 86

Utvärdering efter halva tiden och i efterhand

1. Medlemsstaterna skall fastställa rutiner för löpande utvärderingar av landsbygdsutvecklingsprogrammen.
2. Förvaltningsmyndigheten och övervakningskommittén skall använda sig av de löpande utvärderingarna för att
  - a) granska programmets framsteg i förhållande till målen, med hjälp av resultat- och, om så är lämpligt, effektindikatorer,
  - b) höja kvaliteten i programmet och i genomförandet,
  - c) granska förslag till mer omfattande ändringar i programmen,
  - d) förbereda utvärderingen efter halva tiden och utvärderingen i efterhand.

Utvärderingar kommer att anordnas löpande. Detta inbegriper alla utvärderingar som skall genomföras under hela programperioden, däribland förhandsbedömning, utvärdering efter halva tiden och utvärdering i efterhand på programnivå samt övrig utvärdering som den programansvariga myndigheten anser gynnar en bättre förvaltning av programmet. (Se bilaga 1, Vägledning B – Riktlinjer för utvärdering).

Förhandsbedömningen ligger till grund för inrättandet av ett utvärderingssystem genom fastställande av mål, målnivåer och utgångslägen för programmet. Mot denna bakgrund måste ett system med löpande utvärdering utvecklas som garanterar kontinuerliga programutvärderingar under hela programperioden. Inrättandet av ett system med löpande utvärdering måste planeras direkt i början av programperioden. (Se bilaga 1, Vägledning C – Riktlinjer för förhandsbedömning, inbegripet SMB).

6. RAPPORTERINGSKRAV

Övervakning

Artikel 82

Årsrapporter

1. Första gången år 2008, och därefter senast den 30 juni varje år, skall förvaltningsmyndigheten skicka in en årsrapport om programmets genomförande till kommissionen. Förvaltningsmyndigheten skall skicka in en sista årsrapport senast den 30 juni 2016.

Förvaltningsmyndigheten och övervakningskommittén skall övervaka alla landsbygdsutvecklingsprogram med utgångspunkt från ekonomiska indikatorer, produktionsindikatorer och resultatindikatorer (artikel 79 i förordning (EG) nr 1698/2005).

Övervakningen skall ske främst genom de årsrapporter som skall lämnas till kommissionen senast den 30 juni varje år.

Årsrapporterna skall innehålla alla kvantitativa och kvalitativa uppgifter som anges i artikel 82 i förordning (EG) nr 1698/2005, särskilt följande:

- En tabell med uppgifter om programmets ekonomiska genomförande, med en redovisning, för varje åtgärd, av de belopp som betalats ut till stödmottagarna för de utgifter dessa har haft under kalenderåret (tabelluppställning finns i bilaga VII till kommissionens förslag till genomförandebestämmelser om årsrapporternas utformning och innehåll).
- Övervakningstabeller med kvantitativa uppgifter baserade på de gemensamma produktions- och resultatindikatorerna. Dessa övervakningstabeller skall fyllas i genom en databastillämpning som skall ingå i RDIS (informationssystem för landsbygdsutveckling), som skall ersätta det nuvarande CAP-IDIM-systemet (den gemensamma jordbrukspolitiken – bättre förvaltning av uppgifter och indikatorer).
- En sammanfattning av den löpande utvärderingen.

Bedömning

Artikel 86

Utvärdering efter halva tiden och i efterhand

3. Från och med 2008 skall förvaltningsmyndigheten varje år rapportera om den löpande utvärderingen till övervakningskommittén. En sammanfattning av verksamheten skall finnas med i den årsrapport som avses i artikel 82.
4. År 2010 skall den löpande utvärderingen göras i form av en separat utvärderingsrapport efter halva tiden. Denna skall innehålla förslag till kvalitetshöjande åtgärder för programmet och dess genomförande. En sammanfattning av utvärderingsrapporterna efter halva tiden skall utarbetas på kommissionens initiativ.
5. År 2015 skall den löpande utvärderingen göras i form av en separat utvärderingsrapport i efterhand.

Vid bedömningen undersöks programmets framsteg i förhållande till programmålen med hjälp av resultatindikatorer och, vid behov, effektindikatorer (artikel 86.3 i förordning (EG) nr 1698/2005). Årsrapporten skall innehålla en sammanfattning av den löpande utvärderingen.

År 2010 skall den löpande utvärderingen göras i form av en separat utvärderingsrapport efter halva tiden (artikel 86.4). År 2015 skall den löpande utvärderingen göras i form av en separat utvärderingsrapport i efterhand (artikel 86.5).

Strategisk övervakning

Artikel 13

Sammanfattande rapporter från medlemsstaterna

För första gången år 2010, och senast den 1 oktober vartannat år, skall varje medlemsstat skicka in en sammanfattande rapport till kommissionen med en redogörelse för hur man lyckats genomföra sin nationella strategiska plan och uppnå sina mål samt de strategiska riktlinjerna. Den sista sammanfattande rapporten skall skickas in senast den 1 oktober 2014.

De strategiska rapporterna skall innehålla en sammanfattning av årsrapporterna från tidigare år och skall särskilt innehålla följande: a) en redogörelse för de resultat som uppnåtts i landsbygdsutvecklingsprogrammen, i förhållande till indikatorerna i den nationella strategiska planen, och b) en redogörelse för resultaten från de löpande utvärderingarna av varje program (artikel 13.2).

Rapporterna skall innehålla en lägesbeskrivning för produktions-, resultat- och effektindikatorerna och vid behov en uppdatering av indikatorerna för utgångsläget.

Faktablad 9 i den vägledande mallen för upprättande av en nationell strategisk plan (Guidance Template establishing the National Strategy plan) innehåller ett förslag till utformning av de strategiska rapporter som medlemsstaten skall lägga fram vartannat år.

Rapporteringskrav beroende på de olika typerna av indikatorer

Finansiella indikatorer

Rapportering av finansiella uppgifter skall ske varje år inom ramen för årsrapporterna genom en tabell som bland annat innehåller uppgifter om programmets ekonomiska

genomförande, med en redovisning, för varje åtgärd, av de belopp som betalats ut till stödmottagarna för deras utgifter (konvergensmålet skall anges separat) under kalenderåret. De strategiska rapporterna för 2010, 2012 och 2014 skall innehålla uppgifter om de nationella strategiska planernas ekonomiska framsteg. Förvaltningsmyndigheterna ansvarar för rapporteringen av denna typ av indikatorer.

Produktionsindikatorer

Rapporteringen om de gemensamma och ytterligare produktionsindikatorerna skall ske i årsrapporterna från och med 2008. Uppgifter om de gemensamma produktionsindikatorerna skall införas i en ny tillämpning inom RDIS. De strategiska rapporterna för 2010, 2012 och 2014 skall innehålla uppgifter om framstegen för produktionsindikatorerna. Förvaltningsmyndigheterna ansvarar för rapporteringen av denna typ av indikatorer.

Resultatindikatorer

Rapporteringen om de gemensamma och ytterligare indikatorerna skall ske årligen från och med 2008 (under 2008 kommer det dock sannolikt inte att finnas några värden då det inte finns några resultat i början av programmets genomförande). Uppgifter om de gemensamma resultatindikatorerna skall införas i en ny tillämpning inom RDIS. De strategiska rapporterna för 2010, 2012 och 2014 skall innehålla uppgifter om framstegen för resultatindikatorerna. Förvaltningsmyndigheterna ansvarar för rapporteringen av denna typ av indikatorer, men uppgifterna kan erhållas genom löpande utvärdering.

Effektindikatorer

Bedömningen av effektindikatorer och motsvarande indikatorer är central för utvärderingsrapporterna. Rapporteringen sker i samband med förhandsbedömningen (2005–2006), utvärderingen efter halva tiden (2010) och utvärderingen i efterhand (2015). Oberoende utvärderare ansvarar för utvärderingen av effekter.

Indikatorer för utgångsläget

Dessa typer av indikatorer omfattas inte av kravet på rapportering, men en uppdatering kommer att inkluderas i de strategiska rapporterna vartannat år (2010, 2013, 2014) för de gemensamma och ytterligare indikatorer för utgångsläget som är relaterade till målen med utgångspunkt från tillgängliga uppgifter. Medlemsstaterna ansvarar för denna uppdatering.

I årsrapporterna sker ingen särskild uppdatering av de fastställda indikatorerna för utgångsläget, utom vid större ändringar av den nationella strategiska planen som påverkar programmets genomförande.

7. KVANTIFIERING OCH FASTSTÄLLANDE AV MÅL

Artikel 78

Övervakningskommitténs ansvar

Övervakningskommittén skall försäkra sig om att landsbygdsutvecklingsprogrammet genomförs på ett effektivt sätt. Kommittén skall därför

b) regelbundet kontrollera hur långt man har kommit i fråga om att uppnå de specifika målen i programmet, på grundval av material från förvaltningsmyndigheten,

c) granska resultaten, särskilt i vilken utsträckning som målen för varje axel har uppnåtts, samt de löpande utvärderingarna.

Artikel 85

Förhandsbedömning

1. En förhandsbedömning skall ingå vid utarbetandet av varje landsbygdsutvecklingsprogram, och syftet med den skall vara optimalt användande av de ekonomiska resurserna och högre kvalitet i programplaneringen. I förhandsbedömningen skall följande kartläggas och bedömas: behov på medellång och lång sikt, de mål som skall uppnås, förväntade resultat, kvantifierade mål, särskilt när det gäller effekter jämfört med utgångsläget...

Kvantifiering är centralt för en effektiv övervakning och utvärdering. Samtliga indikatorer bör därför kvantifieras och lämpliga mål fastställas, **om den berörda indikatorn medger kvantifiering**. Om kvantifierade uppgifter saknas bör kvalitativa uppgifter användas. I princip **kan samtliga indikatorer som angetts som en del av den gemensamma övervaknings- och utvärderingsramen kvantifieras**.

Kvantifierade mål är preliminära **uppskattningar**, som bygger på tidigare erfarenhet och expertbedömningar. En standardmetod är att använda riktmärken som fastställts vid tidigare rapportering, utvärdering och studier av program. Utvärderare kommer att fylla en viktig funktion vid förhandsbedömningar genom att verifiera kvantifierade mål för produktion och resultat och fastställa kvantifierade (och vid behov kvalitativa) mål för effekten.

Särskild tyngdvikt har lagts vid kvantifiering av effekten i förordningen om landsbygdsutveckling, särskilt i förhållande till utgångsläget. Även om det är möjligt att bedöma effekten för de direkta och indirekta stödmottagarna är det dock i många fall ofta svårare att göra detta mot bakgrund av utgångslägets mer generella trender i programområdet. Detta kan kopplas till en relativt sett liten insats eller till bristen på lämpliga uppgifter om utgångsläget. Tyngdpunkten bör därför ligga på bottom-up-uppskattning av effekten:

- Först bör programmets utvärderare uppskatta effekten för de direkta och indirekta stödmottagarna på grundval av produktions- och resultatindikatorer, enkätuppgifter, erfarenhet och utvärderingar från tidigare programperioder (för beräkning av effekter av dubbelräkning, dödvikt, omflyttningar och multiplikatorer). Detta bör dubbelkontrolleras mot den kontrafaktiska situationen och kontextrelaterade trender i programområdet.
- Därefter bör utvärderaren uppskatta bidraget till den generella utvecklingen i programområdet (utgångslägets trend), där programmets effekt är möjlig/statistiskt signifikant jämfört med övriga faktorer. Om detta inte går bör utvärderaren göra en kvalitativ bedömning i allmänna termer.

Ytterligare vägledning om kvantifiering ges i **bilaga 1 – vägledning A**.

8. ANSVAR FÖR TILLHANDAHÅLLANDE AV UPPGIFTER

Förvaltningsmyndigheten ansvarar för insamling och överföring av uppgifter om indikatorer för finansiell övervakning och produktion.

När det gäller resultatindikatorer kan medlemsstaterna vilja använda förfarandena för löpande övervakning för att underlätta insamlingen av uppgifter.

Förvaltningsmyndigheten ansvarar också för att tillhandahålla uppgifter om indikatorer för utgångsläget. Ytterligare arbete kan ske i samband med förhandsbedömningen och de löpande utvärderingarna.

Programmets utvärderare kommer att ansvara för uppskattningen av effekten, däribland tolkning/anpassning av indikatorerna för utgångsläget, ad hoc-undersökningar, beräkning av dödvikt, omflyttningar osv.

9. STÖD FÖR ATT UTVECKLA ÖVERVAKNINGS- OCH UTVÄRDERINGSVERKSAMHETER OCH METODER

Det europeiska nätverket för landsbygdsutveckling kommer att bidra till ett effektivt genomförande av landsbygdsutvecklingsprogrammen och underlätta, organisera och tillhandahålla expertis och information om framgångsrika metoder för de personer som skall utforma den europeiska politiken för landsbygdsutveckling. Nätverket kommer att stödja förvaltningsmyndigheter, de nationella landsbygdsnätverken och andra berörda organ som är engagerade i landsbygdsutvecklingsprogrammets förvaltning och genomförande.

Som en del av det europeiska nätverket för landsbygdsutveckling kommer ett europeiskt utvärderingsnätverk att inrättas för att fastställa framgångsrika metoder och bygga upp utvärderingskapacitet, och därigenom öka övervaknings- och utvärderingsverktygens betydelse i programförvaltningen. Samarbete och utbyte av framgångsrika metoder liksom löpande utveckling av metoder och verktyg kommer att stödjas. Detta innefattar tematiska arbetsgrupper inom områden som miljöprioriteringar och Leader. Utvärderingar på programnivå kommer att kompletteras av tematiska undersökningar och sammanfattande utvärderingar på gemenskapsnivå. (Se bilaga 4, Vägledning M)

En sammanställning över vanliga frågor, en ordlista och nyttig läsning finns i den bifogade vägledningen. (Bilaga 4, vägledningarna L, N och O)